

Майорова А.О., студентка

Науковий керівник: Шиян А.Г.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

ЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні актуальним залишається питання етичної поведінки адвоката. До адвокатів, діяльність яких безпосередньо пов'язана з захистом прав та законних інтересів людини і громадянина, суспільством пред'являються підвищені вимоги, як до особистостей. Адвокати повинні мати не тільки високій рівень професійної підготовки, а й неухильно дотримуватися моральних засад, які зазначені у нормативно-правових документах, що регламентують діяльність адвокатів на території України.

Тема моральності в діяльності адвоката розглядалася багатьма науковцями. Важливі кроки в напрямку вивчення проблеми діяльності адвокатури, зокрема й етичних аспектів професійної діяльності адвокатів, досліджено в працях як українських, так і зарубіжних авторів, таких як: М.Ю. Барщевського, Я.П. Зейкана, А.Ф. Коні, А.Д. Бойкова, Д.П. Ватман, Е.В. Васьковського, В.І. Сергєєва, Ю.М. Грошевого, З.З. Зінатуліна, С.Л. Арія, Н.М. Таварткіладзе, О.Т. Яновської та інших. Однак, як багато про цю проблему не говорилося, дослідження питання щодо ролі, значення й впливу на адвокатську діяльність кодексу поведінки адвокатів завжди залишається актуальним.

Адвокатська етика є видом професійної етики юриста. І оскільки адвокат постійно стикається з різноманітними етичними питаннями, здійснюючи професійну діяльність, адвокатська етика визначає деонтологічні стандарти діяльності адвоката, враховуючи особливості адвокатури як правозахисного інституту держави, на якого покладена роль захисту прав та інтересів людини.

Оскільки адвокату та адвокатурі, як правозахисному інституту, відведено особливу роль у суспільстві, то до адвокатів пред'являються підвищені моральні вимоги. Можна говорити про підвищені моральні вимоги і як до людини, і як до представника професії. Саме тому в деяких країнах особливу увагу звертають на моральні якості осіб, які тільки збираються набути статусу адвоката. Так, у США існує практика перевірки етичної поведінки майбутніх юристів ще на етапі зарахування до навчального закладу. Професійні моральні вимоги повинні бути систематизовані, конкретизовані та закріплені у певних кодексах чи правилах, які регламентують діяльність адвоката, на законодавчому рівні [1, с. 9].

Розглядаючи питання професійної етики адвоката та її закріплення, необхідно звернутися до Правил адвокатської етики, затверджених звітно-виборчим з'їздом адвокатів України від 09 червня 2017 року, в яких регламентовані основні принципи адвокатської етики та відносини адвоката з клієнтом. Даний нормативно-правовий акт ґрунтується на міжнародній практиці [5].

Рекомендація R(2000)21 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків закріплює, що адвокатським колегіям або іншим професійним об'єднанням адвокатів належить розробити професійні стандарти і кодекси поведінки для здійснення адвокатської діяльності без порушень загальноприйнятих етичних норм [3].

Резолюція 78(8) Комітету Міністрів Ради Європи про юридичну допомогу і консультації від 2 березня 1978 р. регламентує основні етичні засади адвокатської діяльності та утворення консультативних органів для контролю за додержанням адвокатами етичних норм у процесі своєї діяльності [6].

Адвокат має діяти не тільки в інтересах тих осіб, яких він захищає, а й в інтересах права в цілому. У цьому аспекті необхідно звернутися до Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятому в жовтні 1988 р., в якому зазначено, що на адвоката покладено цілий комплекс

зобов'язань як юридичного, так і морального характеру, які часто вступають у взаємну суперечність між основними юридичними і етичними принципами. У цьому кодексі визначені основні моральні засади, які повинні стати для професійного адвоката основоположними для здійснення своєї діяльності [4].

Ними є:

- пріоритет інтересів клієнта (адвокат має залишатися незалежним від свого клієнта, але не порушуючи право клієнта);

- неприпустимість конфлікту інтересів (конфліктом інтересів слід розуміти суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками перед клієнтом, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи не вчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності);

- дотримання законності, не порушуючи моральні основи суспільства (дотримуватись вимог Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів і забезпечувати моральну основу розвитку державності);

- повага до адвокатської професії і прав людини (додержуватися загальноприйнятих норм у суспільстві та своїми діями не підривати авторитет адвокатури в цілому).

Отже, зазначені моральні принципи є ключовим показником професіоналізму адвоката. Вся адвокатська діяльність повинна базуватися на захисті порушених прав та інтересів клієнта, але тільки в рамках дотримання юридичних і моральних засад.

Адвокат, перебуваючи в самому центрі боротьби права з «неправим», дозволеного з недозволеним, морального з аморальним, бере в цій боротьбі активну участь. І кожну хвилину він, ризикуючи опинитися союзником беззаконня, пособником аморальності, повинен бути найбільш уважний, чесний і дуже коректний в своїх діях і промовах. Адже в більшості випадків клієнта не цікавить, хто веде його справу з моральної точки зору і які кошти потрібно витратити, щоб досягти бажаного результату [1, с. 9].

Закріплення етичних норм є недостатнім, оскільки потрібен дієвий механізм контролю за дотриманням деонтологічних засад у професійній діяльності. Порушення правил адвокатської етики є дисциплінарним проступком, а отже, підставою притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. Разом з тим необхідно розмежовувати дотримання адвокатом етики при здійсненні професійної діяльності та в ситуаціях, що не пов'язані з виконанням професійного обов'язку. Саме від цього буде залежати, чи понесе дисциплінарну відповідальність адвокат. Адже практика судів по цьому питанню не є однозначною, оскільки не створено належного механізму притягнення адвокатів до відповідальності за порушення етичних норм. Видається, що для вирішення даної проблеми необхідно запровадити ретельну перевірку кандидатів на зайняття адвокатською діяльністю ще на початковому етапі. Не виключено, що перевірку схильності особи до вчинення дій, що суперечать нормам закону, слід здійснювати із застосуванням новітніх технологій.

Як бачимо, в етичних кодексах приділяється значна увага принципам адвокатської діяльності. Отже, замість врегулювання різних аспектів адвокатської діяльності (як вже зазначалося, неможливо передбачити всі ситуації, що можуть виникнути у професійній діяльності адвоката), кодекс має бути певною системою орієнтирів та містити основоположні принципи етичної поведінки адвоката. Всі вони є обов'язковими для адвокатів, які бажають здійснювати свою професійну діяльність. Також етичний кодекс не може суперечити національному законодавству країни, навпаки, він повинен доповнювати та уточнювати етичні аспекти поведінки адвоката.

Водночас, головною метою професійного кодексу поведінки є не тільки звід правил етики, якими має керуватися адвокат. Він повинен бути відповідним джерелом інформації для осіб, які звертаються за послугами до адвоката. Ці особи мають бути проінформовані щодо поведінки, яку слід очікувати від адвоката. Даний аспект безпосередньо стосується питання довіри клієнта до адвоката та значення адвокатури для суспільства в цілому. Отже, для

того, щоб довіра громадян до адвокатури була на достатньо високому рівні, необхідне поєднання професіоналізму та компетентності адвоката із морально-етичними стандартами не тільки в документах, а й на практиці.

Список використаних джерел:

1. Бралатан В.П. Професійна етика. Навчальний посібник / В.П. Бралатан, Л.В. Гуцаленко, Н.Г. Здирко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – С. 9.
2. Лозовой В.О. Професійна етика юриста / В.О. Лозовой, О.В. Петришин. - Х.: Право, 2015. - С. 39.
3. Рекомендація R(2000)21 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків.
4. Загальний кодекс правил для адвокатів Європейського Співтовариства, прийнятий на пленарній сесії Ради адвокатських об'єднань та спілок адвокатів Європи 28 жовтня 1988 р. з поправками від 28 листопада 1988 р., 6 грудня 2002 р., 19 травня 2006 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України «Адвокатура в Україні». – К.: Юрінком, 2000. – № 1.
5. Правила адвокатської етики, прийняті звітно-виборчим з'їздом адвокатів України від 09 червня 2017 року.
6. Резолюція 78(8) Комітету Міністрів Ради Європи про юридичну допомогу і консультації від 2 березня 1978 р.